

Esperanto Panorama

Tweemaandelijks tijdschrift – 20ste jaargang, nr.115 (1) – jan.-feb. 1989
ISSN 0772-540 X Afgiftekantoor: ANTWERPEN X

ENGELS IS EUROPEES ESPERANTO

Over de positie van de talen binnen de EG is er al heel wat inkt gevloeid, vooral ook over de rol die voor elk van die talen is weggelegd, en over welke taal uiteindelijk als Europese gemeenschapstaal zal worden gebruikt. Die rol proberen vooral twee van de grote talen voor zich op te eisen: aan de ene kant het Frans, dat zich beroept op zijn traditionele, internationale functie waarvan de resten nog te merken zijn in diplomatie, de internationale postunie en bijvoorbeeld ook de perszalen van de EG. Aan de andere kant staat het Engels dat dank zij de popcultuur, de economische kracht van de Verenigde Staten en de evolutie van de spitstechnologie, vanuit een jonge en vitale positie die rol opeist.

Andere grote talen zoals Duits en Spaans komen – ondanks hun sterke economische positie of hun groot verspreidingsgebied – nauwelijks aan de bak, terwijl de kleine talen (Deens, Nederlands, Grieks,...) vrijwel volledig worden doodgezwegen, soms zelfs van binnenuit worden ondergraven. Bij dit laatste denken we vooral aan politieke leiders die zelf het gebruik van hun moedertaal plegen af te zweren of te pas en te onpas dé internationale taal voor propaganda-doeleinden gebruiken. Het schoolvoorbeeld daarvan: *Flanders Technology*.
In *TRENDS* (6 oktober 1988) verscheen een interview met dr. Piet van de Craen, sociolinguïst en werkleider aan de Vrije Universiteit Brussel (VUB). Uit dat interview volgen hier een aantal beschouwingen. Hij stelt eerst en vooral vast dat het communiceren in één vreemde taal, vooral over vakgebieden, een voordeel heeft, omdat iedereen eenzelfde overkoepelende terminologie gebruikt. Daarnaast leren binnen de administratie mensen elkaars taal verstaan (passief) terwijl ze zelf hun eigen taal kunnen blijven gebruiken (actief): ongeveer de situatie die stilaan ook in de Belgische administratie begint te ontstaan. Daarbij merkt Van de Craen zijdelings op dat Vlaanderen zijn voorsprong op het gebied van de polyglosie meer en meer begint te verspelen. Geleidelijk aan ziet Van de Craen in Europa een koinè (gemeenschapstaal) ontstaan op basis van het Engels. Vooral binnen de arbeidssituatie in de Europese instellingen is er een tendens naar het steeds meer overstappen naar het gebruik van het Engels. Toch vindt hij de vrees dat niet-engelstalige ambtenaren ook binnen hun privé levenssfeer hun moedertaal voor het Engels zullen omruilen ongegrond. Een situatie waarin het Engels als „sociaal superieur" zal worden

vervolg op p. 3

Esperanto-Panorama

Tweemaandelijks tijdschrift uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond, v.z.w.

Redactie en administratie België
Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.
☎ (03) 234.34.00.

Administratie Nederland
Esperanto-Centrum Nederland, Riouwstraat 172, 2585 HW Den Haag.

Abonnementen
Gewoon abonnement: 400 fr. in België, 22 *f* in Nederland.
Vijfjarig abonnement: 1 600 fr. in België, 88 *f* in Nederland.
Levenslang abonnement: 10 000 fr. in België, 550 *f* in Nederland.

Advertenties
Inlassingen zijn mogelijk op formaat 1/1, 1/2 en 1/3, voor gedetailleerde prijs dient men het Esperantocentrum te Antwerpen te raadplegen.
Kleine advertenties op kolombreedte, zonder kader 15 fr. (voor België + 19% BTW) of 0,90 gld. per woord.

Rekeningen
Voor België: 402-5510531-55 t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen.
Voor Nederland: postgiro rek.: 3583975 t.n.v. Esperanto-Centrum Nederland, Den Haag.

Redacteurs:
Paul Peeraerts en Guido van Damme.

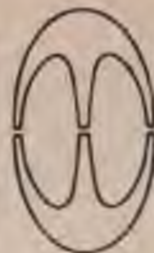
Verantwoordelijke uitgever:
Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

Esperanto-Panorama verschijnt de 1ste van iedere oneven maand.

Bijvoegsels bij Esperanto-Panorama worden slechts toegestaan als ze keurig gedrukt zijn en in onberispelijk Nederlands of Esperanto opgesteld. De kosten veroorzaakt door het bijvoegen van het drukwerk, worden gefactureerd.

Teksten voor publicatie moeten op het redactie-adres toekomen uiterlijk de 1ste van de even maand.
De redactie heeft het recht ingezonden teksten, advertenties of bijvoegsels te weigeren. In geval van discussie beslist het Bestuur van de Vlaamse Esperantobond.

Overname van artikels is vrij, op voorwaarde dat een presentexemplaar aan de redactie wordt gezonden.

Esperanto Panorama

Editor-taaltje

Neen, de Vlaamse Esperantobond wordt geen commerciële onderneming die met een agressieve reclame-campagne het Esperanto verkoopt aan de meest biedende. Al evenmin wordt hij afhankelijk van sponsors allerhande. Maar hij wil wel proberen de schaarse middelen die hem ter beschikking staan op een rendabelere manier te gebruiken. Daarom vinden de Belgische abonnees in dit nummer een enquêteformulier waarin wordt geïnformeerd naar hun persoonlijke levenssfeer, niet uit nieuwsgierigheid, enkel uit een gezonde belangstelling met het doel in de toekomst informatie beter op bepaalde groepen van de bevolking te kunnen richten, niet omdat die uitverkoren zouden zijn, maar enkel en alleen omdat je meer kans hebt snoek te vangen in een vijver waar veel snoek zit, als je snoekesnoep aan je hengel hangt...

Verder vind je in dit nummer een vrij uitgebreid artikel over de positie van het Engels in Europa. Maakt het zich op om de Europese internationale taal te worden. Al lijken sommige symptomen daarop te wijzen, toch is zijn positie erg ambigu. De heer Van de Craen geeft het wel een kans binnen de Europese instellingen en administratie, maar als echte Europese eenheids- en gemeenschapstaal, dat ziet hij niet zo direct zitten. Enkele krantenknipsels illustreren verder die dubbelzinnige positie.

Ook in onze recensie-rubriek is er weer wat nieuws. Niet alleen hebben we aandacht voor een artikel over vertalen per computer, maar vooral de recensie van de heer Buysse over de – artisanaal – vertaalde novelle „Deirdre en de zonen van Usnach" van Adriaan Roland Holst, vraagt onze belangstelling. En om het toch nog even op de commerciële toer te gooien: een boekhandel kan slechts draaien als er boeken worden gekocht.

Ten slotte – we schrijven 1989, *Esperanto Panorama* gaat zijn twintigste jaargang in. In het eerste nummer daarvan (vanaf nu gedeeltelijk op kringlooppapier) past het aan alle lezers een vreugdevol nieuwjaar toe te wensen met veel entoesiasme en actieve inzet.

gvd

vervolg van p. 1
ervaren, ligt zijns inziens niet in het verschiet.
Bij deze inzichten van de heer Van de Craen willen wij een aantal randopmerkingen maken. Het is juist dat communiceren in één taal vlotter en gemakkelijker is. Wat hij wel over het hoofd ziet is dat deze éne taal voor sommigen eerste taal is en voor anderen tweede of vreemde taal. Juist daarin ligt het hele probleem van deze situatie. Evenzeer is het „passief" begrijpen van elkaars taal meer theorie dan werkelijkheid – sprekers van kleine talen kunnen voldoende overweg met de grote talen om ze althans te begrijpen, of sprekers van de grote talen ook een beetje van andere talen begrijpen (behalve misschien één andere grote taal) is meer dan twijfelachtig.
Toch is het juist te constateren dat de positie van het Engels verre van onomstreden is, dat die op zijn zachtst gezegd dubbelzinnig is. Ter illustratie daarvan enkele anecdotische voorbeelden:
★ Naar aanleiding van de rel over de niet-uitlevering van de Ier Ryan aan Groot-Brittannië had Eerste Minister Martens een onderhoud met Premier Thatcher. Dit gesprek verliep in het Engels. Toch wilde Martens geen risico lopen en liet hij zich bijstaan door een officiële tolk om het Belgische standpunt en vooral de Belgische wetgeving ter zake correct te laten vertalen (*BRT tv*, De zevende dag, 3 dec. 1988).
★ In de provincie Limburg werd een culinaire gids uitgegeven over de Maas-Rijnstreek. Omdat deze streek ook door veel Duitse toeristen en zakenlui wordt bezocht, werd de gids in twee talen opgesteld: het Nederlands en het... Engels (*De Morgen*, 24 nov. 1988).
★ Het televisie-kanaal *Sky-channel* staakt zijn (Engelstalige) uitzendingen naar Oostenrijk omdat te weinig Duitsers en Oostenrijkers het Engels voldoende beheersen om een aantrekkelijk publiek voor deze commerciële zender te vormen (*Monato*, nov. 1988).
★ De Engelse popzanger Sting vindt de hegemonie van het Engels in de popmuziek al te bar. Uit protest daartegen gaf hij na zijn laatste grote succes-LP een mini-plaat uit in het... Spaans (*TEJO-Tutmonde* 6, 1988). Sting zong – eveneens in het Spaans – tijdens het concert voor *Amnesty International*. Hij droeg toen het liedje op aan de dwaze moeders van Argentinië (*De Morgen*, 12 dec. 1988).
★ Tijdens het beruchte Heizel-proces speelde ook het taalprobleem een opmerkelijke rol. Zo slaagde de voorzitter van de rechtbank er helemaal niet in de namen van de Britse beklaagden of hun advocaten op een redelijke manier uit te spreken. Hij hield het bij de Franse interpretatie van de Engelse uitspraak. Met de Italiaanse beklaagden of getuigen had hij minder last, omdat die nog wel een mondje Frans spraken (*Het Laatste Nieuws*, 3 okt. 1988).

Van woord tot woord...

„Niet nu!"
Historische woorden, waaraan we hier niet meer aandacht besteden.

„Et pour les francophones..."
Op de persconferentie van *Research & Development*, hotel Bedford, hartje Brussel: de voorzitter, Renaat Soenens, zegt bij aanvang van de activiteiten fris en vrolijk dat alles in het Nederlands vertaald wordt „want de aanwezige francofonen verstaan dat toch allemaal wel, nietwaar." (*GvA*, 4 dec. 1988).
Dezelfde saus dus... maar met een enigszins bittere smaak: is het dat wat we geleerd hebben van zoveel jaar taalonderdrukking? En waarom moet een vereniging waar iedereen toch Nederlands verstaat een Engelse naam hebben?

Vrouwelijke beroepsnamen
In het parlement werd minister van binnenlandse zaken Tobback geïnterpelleerd over het invoeren van vrouwelijke beroepsnamen om zo duidelijker aan te geven dat het beroep voor beide geslachten openstaat (wat op zichzelf reeds een wettelijke verplichting is). De bedoeling van het voorstel is discriminatie van de vrouw in de taal tegen te gaan. Er bestaan een aantal vrouwelijke beroepsnamen: boerin naast boer, verpleegster naast verpleger, lerares naast leraar. Voor een zeer groot aantal is er echter geen vrouwelijk equivalent: ingenieur, monteur, chauffeur, bediende, rechter,

geneesheer,... terwijl voor sommige hogere functies het vrouwelijk ongebruikelijk is: voorzitter, of er zelfs een duidelijk verschil is tussen het mannelijk en het vrouwelijk equivalent: secretaris tegenover secretaresse (het eerste duidt meestal op een functie, het tweede op een – vaak ondergeschikt – beroep).

Hoe positief het voorstel ook bedoeld is, de uitwerking is niet zo sterk. Ofwel resulteert het in „maaksels" die vreemd klinken – dat is evenwel begrijpelijk, en met het gebruik went dat wel; ofwel gaat het alleen om het adjectief vrouwelijk voor het mannelijk beroep en dat lijkt me meer een lapmiddel, een doekje voor het bloeden, dan een fundamentele verandering of verbetering.

Ook in het Esperanto bestaat er een tendens die komaf wil maken met de discriminerende afleiding van vrouwelijke woorden uit – in principe – mannelijke woordstammen (vir-in-o uit vir-o). Daartoe stellen zij de invoering van een nieuw achtervoegsel -iĉ- (met de betekenis man) naast het reeds gebruikte -in- (met de betekenis vrouw) voor. De keuze van dit achtervoegsel is niet toevallig maar loopt parallel met de vertrouwelijkheidsaanduiding -nj- voor vrouwen en -ĉj- voor mannen. Dit voorstel is eveneens positief en misschien ook wel haalbaar omdat het past in de logica en de wetmatigheid van de taal.

Wel worden daardoor een aantal stammen overbodig: wat wordt bv. het verschil tussen viriĉo-virino en homiĉo-homino? Terwijl ook het voorvoegsel ge- overbodig wordt: viroj zijn dan namelijk altijd zowel mannen als vrouwen.

Toch gaat het om een verandering van de taal en zulke veranderingen verlopen altijd stroef en blijven afhankelijk van het actuele gebruik. Als iedereen het gebruikt, wordt het een gebruik... de universele regel van het Esperanto.

Eén kleine noot wil ik hier nog wel aan toevoegen. Hoezeer het streven naar gelijkheid binnen een taal tussen mannen en vrouwen begrijpelijk is en moet worden aangemoedigd, toch ligt niet daarin de echte discriminatie. Die ligt altijd in de houding die men tegenover de anderen aanneemt. Met een afleiding uit een mannelijke stam kan men evenveel respect uitdrukken, als men afkeer kan uitdrukken met een afleiding uit een neutrale stam.

Esperanto in de kijker

– De titel „Vredebode" van het departement voor Politieke Aangelegenheden van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties werd in 1988 toegekend aan de Esperanto Wereldvereniging (UEA, Universala Esperanto-Asocio).

– Op zondag 13 nov. 1988 presenteerde Rob de Nijs tijdens sportcafé van omroep Limburg zijn nieuwe single. Op de achtergrond zingt een Esperanto-koor. Rob legde voor de microfoon zelf uit dat hij het Esperanto had gekozen om de inhoud van het lied te bekrachtigen. Jammer genoeg kreeg de redactie geen informatie over de juiste titel van het liedje of de plaat. Meer informatie daarover wordt in dank aanvaard.

Esperanto en wereldliteratuur

De voorstanders van het Engels als wereldtaal wijzen op de toneelstukken van William Shakespeare en geven daarop als commentaar: „Kijk eens wat een prachtige dingen in het Engels zijn gemaakt." Esperantisten wijzen op de gedichten van Auld en Kalocsay om de stylistische mogelijkheden van het Esperanto te illustreren. De meeste mensen hebben evenwel niet dezelfde taalbegaafdheid als Auld of Kalocsay, en daarom zullen ze het Esperanto nooit zo goed leren gebruiken. Wanneer evenwel iemand op staat met meer literair talent, zal hij in het Esperanto grootser literatuur schrijven.

(*NRC*, 1 nov. 1988)

Correspondentie-verzoek

mevr. Chieko Satouchi, c/o Aoyama-Gakuin Yoshi-Ryo, 6-16-1 Chitosedai, Setagaya-ku, Tokio, 157 Japan, zou graag met iemand uit België corresponderen. Wie stuurt haar een briefje of een kaart?

Groepsleven, informatie

Teksten voor het volgende nummer van Esperanto-Panorama moeten op de redactie toekomen voor 10 februari 1989. De publikatie van redactionele teksten gebeurt gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen.

AALST

Esperantogroep *La Pioniro*☆

Inlichtingen: de hr. E. D'Hondt, Wilgstraat 25A, 9440 Erembodegem, tlf. (053) 77 44 97.

Bijeenkomsten: de laatste dinsdag van de maand in de jeugdbibliotheek, Kattestraat 31 (2de verdieping).

Cursussen: vanaf aan de Kattestraat 33 (2de verdieping). Bel voor inlichtingen.

ALKMAAR

NEA-sekcio

Inlichtingen: mevr. F. Bakker-Kroon, Meester Quantplein 2, 1862 GB Bergen, tlf. (02208) 45 82.

Bijeenkomsten: de derde maandag van de maand.

ALMELO

NEA-sekcio

Inlichtingen: mevr. A.J.B. Vrolijk-Hemelman, Hofkampstraat 33, 7607 NB Almelo.

Bijeenkomsten: de derde woensdag van de maand op bovenvermeld adres.

AMERSFOORT

NEA-sekcio

Inlichtingen: W.P. Roelofs, Vosseveldlaan 16, 7607 NB Soest, tlf. (02155) 15473.

AMSTERDAM

NEA-sekcio

Inlichtingen: Rob Keetlaer, Postbus 2310, 1000 CH Amsterdam, tlf. (020) 363 740.

Bijeenkomsten: AKKE-conversatiebijeenkomsten elke dinsdag om 20 u. in het Centraal Station, laatste deur op het eerste perron (oostzijde, 2b, deur met uithangbord ASSV) in, op de derde verdieping.

Programma:

AKKE organiseert een cursus voor beginners. Die startte op 11 oktober. Tevens is er een cursus voor gevorderden. Alle inlichtingen over beide cursussen bij Rob Keetlaer op het bovenstaande adres.

Amsterdamaj mezaĝaj esperantistoj (NEA-sekcio)

Inlichtingen: de heer Rob Keetlaer, Moterwal 6, 1021 PC Amsterdam, tlf. (020) 36 37 40.

ANTWERPEN

Kon. Esperantogroep *La Verda Stelo*, v.z.w. ☆

Inlichtingen over Esperanto: tlf. (03) 234 34 00 (kantooruren) of 440 30 92 ('s avonds).

Inlichtingen over de programma's: tlf. (03) 218 63 76.

Bijeenkomsten: in het Esperantocentrum, Frankrijklei 140, 1ste verdieping, elke vrijdag. Het clublokaal is open vanaf 18u.

Programma:

- vrijdag 30 dec.: Dhr. Jules Verstraeten houdt een causerie om rustig te ontspannen en even te ontsnappen aan de feestdrukte en cadeautjesjacht.
- vrijdag 6 jan.: We schrijven 1989 – Nieuwjaarsreceptie met schuimwijn en verrassingen!
- vrijdag 13 jan.: INTERNACIA VESPERO: De heer Dan Maxwell (VS) presenteert nieuws over het computervertaalsysteem DLT (Distributed Language Translation) van de Utrechtse firma BSO. In dit systeem wordt het Esperanto als brugtaal gebruikt.
- vrijdag 20 jan.:Mevr. Henny Jacques vertelt over haar avontuurlijke reis in Niger en Mali en kruidt het geheel met dia's.
- vrijdag 27 jan.: Jaarvergadering. Op het programma staan: bespreking van het jaarraport 1988; huldiging van de jubilarissen; plannen voor 1989.
- vrijdag 3 feb.: *Mi ĉiam pravas*, een klucht in drie bedrijven naar een script van de heer Jan Bovendeerd en gebracht door een nieuw Antwerps theatergezelschap.

- vrijdag 10 feb.: INTERNACIA VESPERO De heer Nicola Rasic (Joegoslavië) behandelt „De taalpolitiek in Joegoslavië".
- vrijdag 17 feb.: VERRUIMINGSAVOND – In deze nieuwe rubriek krijgen andere verenigingen de kans om hun werking aan het Esperantopubliek bekend te maken. Ze gebeuren in het Nederlands, maar indien nodig wordt voor Esperantovertaling gezorgd. Op het programma: „Alfabetisering in Vlaanderen", te gast is Mevr. Lief Houben.
- vrijdag 24 feb.: De heer Rik de Roover leest voor uit eigen werk.

Vlaamse Esperantobond
Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tlf. (03) 234 34 00 (antwoordapparaat van 18.00 u. tot 9 u. en van 12.30 u. tot 13.30 u. en op vrije dagen). Bezoek liefst na afspraak.
Cursussen: Cursus voor zelfstudie Esperanto Programita (met platen of cassette én woordenboek) te verkrijgen tegen 1 495 fr.

ARNHEM
NEA-sekcio
Inlichtingen: de hr. R.J.W. Poort, Sellersmaat 60, 6903 XM Zevenaar, tlf. (08360) 33790.

BERINGEN
Inlichtingen: de hr. Alfons Beckers, Rozenlaan 5 bus 1, 3950 Beringen, tlf. (011) 42 10 78.
Bijeenkomsten: Elke eerste vrijdag van de maand om 20 uur op bovenvermeld adres.
Programma:
Cursussen: Elke woensdag van 12.30 tot 14.00 uur. Uitsluitend voor leerlingen. Een cursus voor volwassenen is voorzien op nog nader te bepalen plaats en datum.

BEVERWIJK
Esperanto-grupo
Bijeenkomsten: dinsdagavond eens per maand, t.h.v. mevr. N. Reinders, Zwaans-

meerstraat 48, 1946 AE Beverwijk, tlf. (02510) 31079. De groep is onafhenkelijk.

BRUGGE

Brugse Esperantogroep *Paco kaj Justeco* ☆

Inlichtingen: De hr. F. Roose, St.-Klaradreef 59, 8000 Brugge, tlf. (050) 34 30 61.
Bijeenkomsten: hebben plaats in het „Hof van Watervliet", Oude Burg 4, 8000 Brugge, iedere tweede en vierde donderdag van 20 tot 22 u. Eén uur wordt gewijd aan het hoofdthema en één uur aan mededelingen en besprekingen allerhande.

BRUSSEL

Brusselse Esperantogroep ☆ [1]

Inlichtingen: de hr. Marc Demonty, Schoolstraat 3, 1710 Dilbeek, tlf. (02) 569 31 33.
Bijeenkomsten: iedere woensdag van 18.15 tot 19.45 uur.
Cursussen: Vanaf 6 oktober aan de Vrije Universiteit van Brussel, Instituut voor Taalonderwijs, Pleinlaan 2, 1050 Brussel. Prijs 1 000 fr. Ook toegankelijk voor niet studenten.
Cursussen op drie niveaus, vanaf 29 sep., telkens van 18 tot 20 u. aan de Kortenberglaan 66.

1. Leden die in Brussel wonen en hun adres in het Nederlands opgeven en personen die in het Nederlandstalig gedeelte van België wonen, zijn automatisch lid van de Vlaamse Esperantobond. Anderen worden lid van de „Association pour l'Espéranto".

Europees Esperantocentrum

Inlichtingen: tlf. (03) 233 66 81.

Belga Esperantista Fervojista Asocio

Inlichtingen: de hr. de Sutter, Kersbeeklaan 90, 1190 Brussel.

DEN HAAG

NEA-sekcio

Inlichtingen: Th.J. van Woerden, Erasmusplein 59, 2532 RD Den Haag, tlf. (070) 80 27 86.
Bijeenkomsten: de 2de en 4de woensdag in het Esperantohuis, Riouwstraat 172 steeds van 14.00 tot 16.00 u.
Programma: Alle inlichtingen over het programma worden in het plaatselijk contactblad bekendgemaakt en kunnen steeds bij de heer van Woerden worden aangevraagd.

TANEF (Naturamikoj-esperantistaj)

Inlichtingen: De hr. G. van der Horst, Hengelolaan 1158, 2544 GT Den Haag, tlf. (070) 66 65 47.

DEN HELDER

Esperanto-Klubo Den Helder

Inlichtingen: De hr. E. van den Oever, Treilerstraat 11, 1784 SWQ Den Helder.
Bijeenkomsten: de 1ste en 3de maandag van de maand in het clublokaal, Koningsstraat 115 (boven).

DEURNE

TANEF

Inlichtingen: De hr. E. Spitaels, tlf. (03) 658 74 20.
Bijeenkomsten: elke derde dinsdag om 20.00 uur in het „Bisschoppenhof", Spanhovestraat, Deurne.

DIEMEN

Internacia amikeco

Inlichtingen: F.L.E., Vlasdonk 1, 1112 JD Diemen, tlf. (020) 90 90 94.

EDEGEM

Inlichtingen: De hr. I. Durwael, P. Gilsonlaan 5, 2520 Edegem, tlf. (03) 440 30 92.
Cursussen: Cursus ingericht door de gemeente Edegem vanaf half september. Cursusgeld: 1 100 fr. voor 25 lessen van anderhalf uur. Inlichtingen en inschrijvingen: mevr. van der Auwera, tlf. (03) 457 78 40.

EINDHOVEN

Esperanto-Klubo Eindhoven

Inlichtingen: De hr. R. Bossong, Floraplein 23, 5644 JS Eindhoven, tlf. (040) 11 41 62.
Bijeenkomsten: de 3de woensdag om 20 uur in het Aktiviteitenscentrum „Henriette Roelandts", Com. Dankertstraat 2.

ENSCHEDE

NEJ-sekcio *Ege*

Inlichtingen: De Vluchtestraat 1-402, 7423 BE Enschede, tlf. (053) 33 26 40.

GENK

Esperantoclub Genk ☆

Inlichtingen: de hr. Mathieu Habex, Gildelaan 27 3600 Genk, tlf. (011) 35 95 42.
Bijeenkomsten: vinden plaats in: „De Slag-

molen", Slagmolenweg 76, 3600 Genk, tlf.: (011) 35 21 32.
Programma:

- dinsdag 17 jan.: 19.00 u.: cursus zonder vast programma; 20.00 u.: J. Hermans geeft toelichting over de bibliotheek.
- dinsdag 31 jan.: 19.00 u.: cursus zonder vast programma; 20.00 u,: E. Vanderfeesten vertelt.
- dinsdag 14 feb.: 19.00 u.: cursus zonder vast programma; 20.00 u.: D. Mandervelt vertelt.
- dinsdag 28 feb.: 19.00 u.: cursus zonder vast programma; 20.00 u.: W. Minnen vertelt.

Vanaf de eerste woensdag van oktober, elke woensdag van 14.00 tot 16.00 uur en elke donderdag van 20.00 tot 22.00 uur: basiscursus. Inlichtingen en inschrijvingen bij dhr Habex op bovenstaand adres.

GENT

Genta Esperanto-grupo *La Progreso* ☆
Inlichtingen: Katja en Arpad Lödör, Peter Benoïtlaan 117, 9219 Gentbrugge, tlf. (091) 30 16 77.
Bijeenkomsten: iedere maand bestuursvergadering (datum wordt onderling overeengekomen) en iedere 4de vrijdag in het Chalet „Sluizeken", Sluizekenskaai te Gent.
Cursussen:
Avondcursus volgens de rechtstreekse methode op dinsdag van 18.00 tot 20.00 u. in de Volkshogeschool, Bargiekaai 1, de nieuwe cyclus start op 13 september.
Programma:

- vrijdag 27 jan.: Algemene jaarvergadering. Iedereen is hartelijk welkom.
- vrijdag 3 feb.: Iwona Kocieba uit Polen presenteert een gevarieerde spelavond.

GRONINGEN

NEA-sekcio
Inlichtingen: Esperantocentrum, Berklestraat 5, 9725 Groningen, tlf. (050) 25 98 46.
Bijeenkomsten: in het wijkgebouw Helperkerk, Waldeck Pyrmontplein 13, tlf. (050) 26 00 49.

NUFARO (Afd. Groningen van de Nederlandse Esperantojeugd)
Inlichtingen: Coranthijnestraat 69, 9715 RG Groningen, tlf. (050) 77 59 54.

HAARLEM/HEEMSTEDE

NEA-sekcio *Komprenado faras pacon*
Inlichtingen: G. Duivis, M. Vaumontlaan 168, EJ Heemstede, tlf. (023) 26 46 02.

HALLE

Esperantogroep Halle ☆
Inlichtingen: Mevr. R. Ost, Vogelpersstraat 71, 1500 Halle.
Bijeenkomsten: op nader te bepalen plaats, informatie op bovenstaand adres.
Om 20.00 taalcursus in de kleuterschool Wolvendries.

HASSELT

Esperanto Hasselt ☆
Inlichtingen: De hr. Marcel Aerts, Lazarijstraat 122, 3500 Hasselt, tlf. (011) 25 34 67.
Bijeenkomsten: in het Cultureel Centrum, Kunstlaan 5, telkens om 20.00 u.
Cursussen: Vanaf begin oktober in het Provinciaal Instituut voor Moderne talen, 11de Liniestr. 24, Hasselt. Inlichtingen en inschrijvingen aldaar: Voor andere cursusmogelijkheden: info bij Marcel Aerts, tlf. (011) 25 34 67.
Programma:

- maandag 9 jan.: Taalstudie.
- maandag 23 jan.: Aktualia; Quiz door A. Claessen.
- maandag 6 feb.: Taalstudie.
- maandag 20 feb.: Aktualia; Beeldverhalen door Peter Berx.
- maandag 6 mrt.: Taalstudie.

HELMOND

NEA-Sekcio☆
Inlichtingen: De hr. R. Ebenau, Spoorstraat 62, 5705 JH Helmond, tlf. (04920) 42402.
Bijeenkomsten: Tweemaal per maand op voorlopig nog niet op vaste dagen.

HILVERSUM

FLE-sekcio
Inlichtingen: Mevr. M. Dee-Tervoren, J. Catsstraat 10, 1215 EZ Hilversum, tlf. (035) 12717.

NEA-sekcio „Dreves Uiterdijk"
Inlichtingen: Mej. Middelkoop, Jonkerweg 11, 1217 PL Hilversum, tlf. (035) 43320.

KALMTHOUT
La Erikejo ☆
Inlichtingen: Mevr. Mireille Storms, Douglaslaan 14, 2080 Kapellen, tlf. (03) 666 83 19.
Bijeenkomsten: elke derde donderdag in Rest. Cambuus, Heidestatieplein 10, 2180 Heide-Kalmthout, telkens om 20.00 u.
Programma:

- donderdag 19 jan.: Vervolg van de vakantie-gebeurtenissen van de zomer van 1988; een gesprek over de filosofie: „Waarom gaat men met vakantie?", onder leiding van Leo Vervecken.
- donderdag 16 feb.: Henny Jacques bezocht onlangs haar dochter, ontwikkelingshelpster, in Niger. Tijdens haar verblijf van één maand beleefde ze er heel wat avonturen: een verhaal, geïllustreerd met dia's.

KAPELLE
Zelanda Esperanto-grupo
Inlichtingen: Sally en Dies Krombeen, Juffersweg 4 B, 4421 JB Kapelle, tlf. (01 102) 1563.
Bij afwezigheid: Rie en Kees Dentz, Karel Doormanplein 21, 4335 GC Middelburg, tlf. (01180) 14834.
Programma:

- vrijdag 27 jan.: om 19.30 u. bij Siem Rol, Grachtstr. 12, Kapelle.
- vrijdag 24 febr.: om 19.30 u. bij Sunja v. Liere, Sperwerhof 16, Heinkenszand.
- vrijdag 17 mrt.: om 19.30 u. bij Sophy Mensen, Kleffenslaan 12, Middelburg.

De precieze inhoud van de programma's moet nog worden vastgesteld en wordt via de plaatselijke contacten bekendgemaakt.

KNOKKE
Esperantogroep Knokke ☆
Inlichtingen: De hr. Marmenout, Helmweg 7, 8300 Knokke-Heist 1, tlf. (05) 60 55 35.

KORTRIJK
La Konkordo ☆
Inlichtingen: De hr. J. Hanssens, Meiweg 23, 8500 Kortrijk (correspondentieadres), tlf. (056) 21 31 06 en de hr. Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tlf. (056) 20 07 96.
Cursussen: Avondcursus in de Oude Dekenij, St-Maartenskerkhof 8, Kortrijk, om 19.00 u. stipt op 13 en 25 jan.; 3, 15 en 24 feb. en 9 en 17 mrt.
Bibliotheek van het Esperanto-fonds: steeds gelegenheid tot bezoek mits afspraak met: De hr. C. Vanbiervliet, Oudenaardsesteenweg 158, 8500 Kortrijk, tlf. (056) 22 00 11 of de hr. J. Hanssens (adres zie hoger).
Poelkapelle/Langemark: voor inwoners uit die regio wordt een Esperanto-cursus ter plaatse georganiseerd: op woensdagavond om 20 uur in de Lange Molenstraat, 2.

LEEUWARDEN
NEA-sekcio
Inlichtingen: Mevr. Y. Weidema, Goutumerdijk 18, 9084 AE Goutum, tlf. (058) 88 26 10.
Bijeenkomsten: donderdag om de veertien dagen om 15 u. in het Doopsgezind Centrum, Ruiterkwartier 173, Leeuwarden.

LEUVEN
Esperanto 2000 v.z.w. ☆
Innlichtingen: Marc Vanden Bempt, Duisburgsestraat 12, 3030 Leuven, tlf. (016) 20 14 53.
Bijeenkomsten: „Vespero 2000", de tweede woensdag van de maanden september tot juni in het Cultureel Centrum Craenendonck, naast nr. 21 (centrum Leuven, aan de Vismarkt) om 19.30 u.
Programma:
- woensdag 11 jan.: VESPERO 2000: Helga van der Biest spreekt over Bahaïsme; verder is er het gesproken dagblad en woordspelletjes in de sfeer van altijd.
- woensdag 25 jan.: conversatie-avond.
- woensdag 8 feb.: VESPERO 2000, met kwis, gesproken dagblad, woordspelletjes, naar al oude traditie.
- woensdag 22 feb.: conversatie-avond.
- woensdag 8 mrt.: Ĝenerala Kunsido de *Esperanto 2000* kun elekto de tute nova estraro aŭ malfondo de l' asocio.

Alle vergaderingen beginnen telkens om 19.30 u. De beginnerscursus duurt tot 21.30 u., de Laborvespero tot 22.00 u en de Vespero 2000 tot het gedaan is (max. 23.00 u.).

LIMBURG
Contactadressen:
Albert Claesen, Zonnebloemstraat 7, 310 Diepenbeek, tlf. (011) 32 36 03.
Jos Vandebergh, Ambachtstraat 39, 3538 Houthalen-Helchteren, tlf.: (011) 52 29 02 (kantoor).

MECHELEN
Mechelse Esperantogroep ☆
Inlichtingen: De hr. Saels, Lange Zandstraat 52, 2580 St.-Kathelijne-Waver, tlf. (015) 31 17 90.

MIDDELBURG
Zie Kapelle.

MORTSEL
Esperantogroep Mortsel ☆
Inlichtingen: Dhr. J. Bovendeerd, Meidoornlaan 42 b2, Mortsel of Mevr. P. Tytgat-Deketelaere, Sint-Hathebrandstraat 8, Mortsel, tlf. (03) 449 50 24.

NIJMEGEN
Esperanto-klubo Zamenhof
Inlichtingen: Mevr. G.H.M. Wulfers, Lindanusstraat 16, 6525 PV Nijmegen, tlf. (080) 55 15 05.
Bijeenkomsten: de 2de en 4de woensdag om 20 u. op het bovenvermelde adres.

NEj-sekcio „NIMFEO"
Inlichtingen: Jacob Canisstraat2, 6521 Nijmegen; tlf. 080-222695.
Bijeenkomsten: De eerste woensdag van de maand. Bovendien geregeld cursussen.

OOSTENDE
Esperantoclub Oostende *La konko* ☆
Inlichtingen: De hr. André D'Hulster, Paul Michielslaan 10, 8400 Oostende, tlf. (059) 80 06 95.
Cursussen: Nadere informatie over de nieuwe cursus volgt.
Inlichtingen: tlf. (059) 80 06 95.

ROTTERDAM
FLE-afdeling 2
Inlichtingen: Mevr. J. Quispel, Maarland 4, 3075 JV Rotterdam, tlf. (010) 419 82 01 of 419 53 47.
Bijeenkomsten: op woensdag in de School „Open Ateliers", Sliedrechtstr. 65 om 14.00 u. (halte metro: Slinge).

Esperanto-grupo *Merkurio*
Inlichtingen: de hr. Rob Moerbeek, tlf. (010) 436 15 39.
Bijeenkomsten: De 1ste en 3de woensdag om 20 u. in het hoofdkantoor van de UEA, Nieuwe Binnenweg 176, 3015 BJ Rotterdam.

SAT-Rondo
Inlichtingen: Mevr. W. v.d. Blink, Flat Meyenhage 133, 3085 NC Rotterdam, tlf. (010) 480 69 64.

SINT-NIKLAAS
Esperantoclub Sint-Niklaas ☆
Inlichtingen: De hr. Leo Corijnen, Weynstraat 1, 2700 Sint-Niklaas, tlf. (03) 776 33 88 of de hr. Gerard Baeyens, tlf. (03) 772 57 42.

TIENEN
Inlichtingen: Frans van de Perre, Nieuwstraat 33, 3200 Leuven-Heverlee, tlf. (016) 26 00 08.

TILBURG
Esperanto Tilburg
Inlichtingen: De hr. H. Appelo, Montfortanenlaan 100, 5042 CX Tilburg, tlf. (013) 68 04 73.

TURNHOUT
Inlichtingen: De hr. Gorik Duyck, Het Bergske 35, 2360 Oud-Turnhout, tlf. (014) 42 48 08.

UTRECHT
Samenwerkingscomité
Inlichtingen: De hr. Punt, Maniladreef 73, 3564 JB Utrecht, tlf. (030) 61 69 67.

WEERT
NEJ-sekcio *Lonicero*
Inlichtingen: Tromplaan 4, 6004 Weert, tlf. (04950) 21251.
Bijeenkomsten: Iedere tweede dinsdag.

WIJLRE
Esperantogroep *Marnolando*
Inlichtingen: Tienbundersweg 38, 6321 CR Wijlre, tlf. (04450) 1248.

WILDERT
Cursussen: Conversatiecursus vanaf 14 sep. en nadien telkens de 1ste maandag van de maand.
Plaats: Jachthoornlaan 20, Essen-Wildert.
Inlichtingen en inschrijvingen: ter plaats, tlf. (03) 667 57 70 of 321 23 06.

ZAANDAM
Esperantocentrum
Inlichtingen: Postbus 433, 1500 EK Zaandam, tlf. (075) 16 69 31.

ZEIST
NEA-sekcio
Inlichtingen: Mevr. C.H. Born, Gruttolaan 37, 3704 XL Zeist.

"Stafeto"-serio prezentas:

Beletro, sed ne el katedro

Gaston Waringhien

Ĉu vere ekzistas esperanta literaturo? Ĉu eĉ ekzistas esperanta literaturscienco?
La nestoro de l' esperantaj literatur-istoj instruos, en agrabla, klara, prilaborita stilo, pri la atingaĵoj de esperantaj verkistoj kaj tradukistoj. Fakte temas pri simplaj klarigoj de altnivelaj artaj rezultoj.

Beletro, sed ne el katedro: (reviziita eldono de *Eseoj* I) 263 p., 630 BEC + sendokostoj. Mendu ĉe via kutima libroservo aŭ rekte ĉe Flandra Esperanto-Ligo, Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, Belgio.

"Stafeto"-serio prezentas:

Ĉu rakonti novele?

Johán Valano

Preskaŭ ne necesas reklami tiun ĉi libron.
Dek unu mallongaj rakontoj krimaj, en kiu Jano Karal, la valana detektivo, en profesie lerta kaj lingve klara stilo, solvos saman kvanton da fiaj krimoj.
Eĉ al komencantoj oni povas demandi: Ĉu legi senhalte?

Ĉu rakonti novele? 144 paĝoj, 370 BEC + sendokostoj. Mendu ĉe via kutima libroservo aŭ rekte ĉe Flandra Esperanto-Ligo, Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, Belgio.

antaŭulo de l' "Stafeto"-serio:

Jaĥto veturas for... kaj veturigas la **morton**

Deck Dorval

"Mi kore invitas vin al agrabla surmara vojaĝo, enŝipe de mia privata jaĥto 'Marfalko'..."
Ĉu vi kredus ke tia mesaĝo ekmovigas aventuron en kiu komplika krimo estas solvenda? Laŭ la tradicio de la plej bonaj krimromanoj, Deck Dorval rakontas neverŝajnan historion.

Jaĥto veturas for, kaj... veturigas la morton 190 p., 340 BEC + sendokostoj. Mendu ĉe via kutima libroservo aŭ ĉe FEL, Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, Belgio.

Gelezen en ...gekeurd

Vertalen per computer

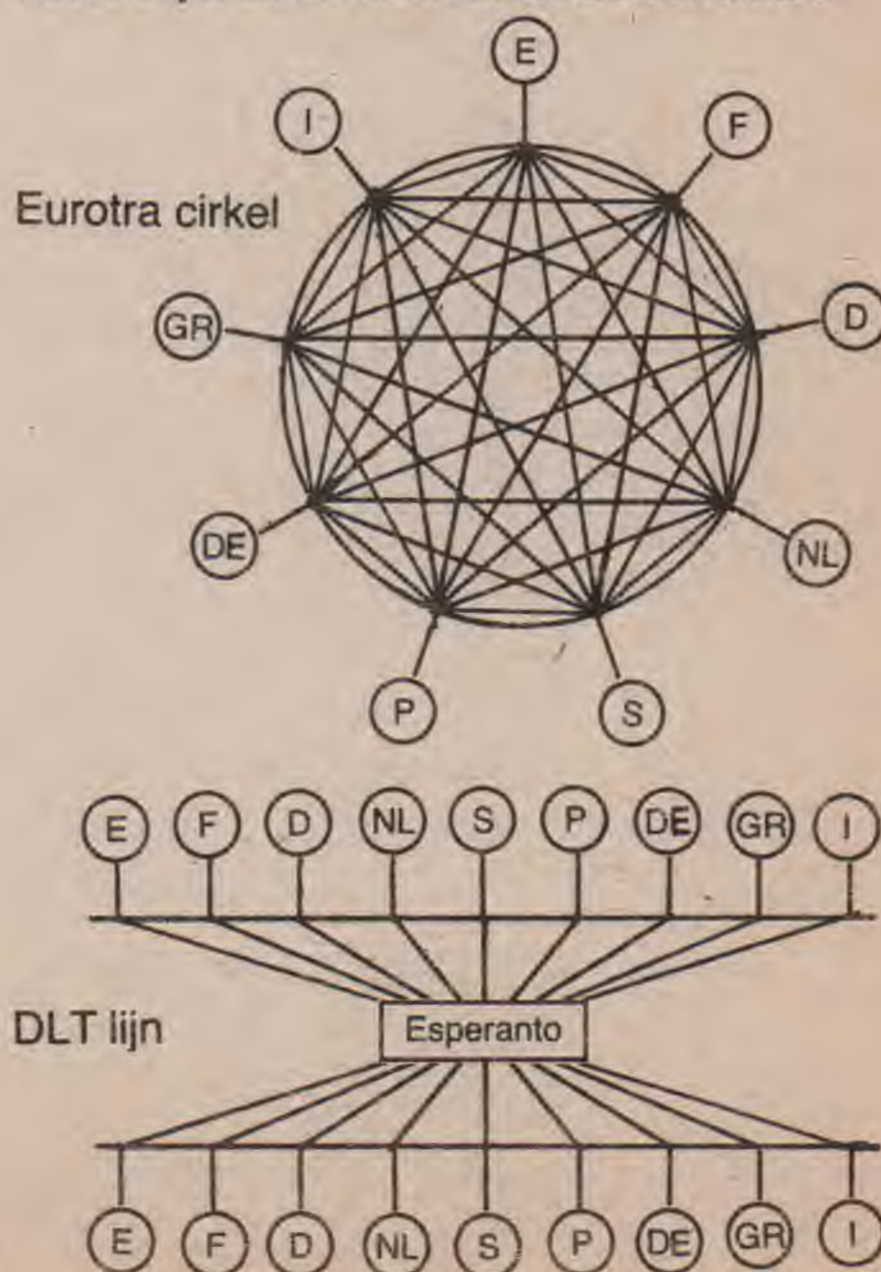
In *Natuur en Techniek*, nr 8, 56ste jg. 1988, p. 937-945, verscheen een artikel dat de evolutie van het vertalen per computer schetst. De eerste vertaalcomputers waren gebaseerd op het concept van de geheimtaal. Immers, tijdens de tweede wereldoorlog waren er allerlei programma's ontwikkeld om de gecodeerde boodschappen van de vijand te ontcijferen. De eerste vertaalcomputers benaderden de „vreemde taal" op dezelfde manier als de „geheimtaal". Al vlug moest men echter constateren dat men op deze weg niet verder kon, voornamelijk omdat de relatie tussen taal en geheimtaal een heel andere is dan die van een taal tot een vreemde taal: in hét eerste geval is er immers een direct verband tussen beide talen; in het tweede is dat verband er niet, maar heeft men te doen met twee entiteiten die volgens eigen regels werken. Daar komt het er juist op aan het verband te leggen of het verschil te maken tussen de regels en de systematiek van beide talen.

In nieuwere systemen heeft men daarom een heel aantal nieuwe componenten ingevoerd die moeten helpen bij het leggen van die verbanden – m.a.w. bij het vertalen. Zo is er de „analyse-component" die de zinnen van de brontaal ontleedt – zowel op het niveau van het woord (morfologie) als op dat van de zin (syntaxis); verder is er een „woordenboek" waarin woorden van de ene taal in de andere worden omgezet; en tenslotte is er een „synthese-component" die de woorden van de doeltaal tot correcte zinnen samenvoegt.

Na enige tijd werd evenwel duidelijk dat ook dit nog niet voldoende was. Het bleek immers dat heel veel woorden en zinnen uit natuurlijke talen verscheidene betekenissen of betekenisaspecten kunnen hebben, waardoor foute vertalingen ontstaan. Daarom wordt in de nieuwste generatie vertaalcomputers ook een „pragmatische component" voorzien. Daarin wordt nagegaan welk deelaspect van het woord wordt bedoeld of welke preciese betekenis aan ambigue woorden moet worden gegeven: m.a.w. de component bijvoorbeeld weet welk soort paarden je op een schaakbord vindt.

Het artikel in *N&T* is informatief voor wie nog niet veel over vertaalcomputers weet. Wie wat meer erover wil weten, heeft er echter geen boodschap aan, en wat meer is, ook de literatuurlijst biedt niet veel informatie.

Het artikel in *N&T* neemt als voorbeeld het *Eurotra*-project van de Europese Gemeenschap. In *Systems International* van maart 1988, p. 17, en mei 1988 p. 20-22 wordt uitvoerig aandacht besteed aan het *DLT*-project van BSO te Utrecht. Voor vele esperantisten is dit welbekend, omdat het systeem het Esperanto als brugtaal gebruikt. Het essentiële verschil tussen *Eurotra* enerzijds, en *DLT* anderzijds is dat het eerste telkens rechtstreeks van de ene taal naar de andere werkt, en *DLT* telkens via de brugtaal, Esperanto. Zolang het systeem maar tussen twee talen werkt, is deze laatste methode een omweg, maar van zodra verscheidene talen in het geding zijn, wordt juist deze methode veel minder complex, zoals blijkt uit de onderstaande schema's

Vertaling uit het Nederlands...

„Deirdre en de zonen van Usnach" van Adriaan Roland Holst is geïnspireerd door de Keltische epiek en speelt zich af in het Ierland van de vroege middeleeuwen. Om aan de vloek van de druïde Alele te ontkomen wordt Deirdre, dochter van Fedlim, harpspeler van de koning, door een oude vrouw opgevoed in een verlaten toren op een eenzame vlakte die vrijwel nooit door een mensenvoet wordt betreden.

Vijftien jaar lang groeit Deirdre daar op in alle eenzaamheid. Op zekere dag zoekt een oude, verdwaalde jager echter onderdak tegen de storm en ontdekt hij Deirdres schoonheid. Hij doet kond van zijn ontdekking aan het hof van de koning, en weldra komt die Deirdre opzoeken en aanzoeken zijn koningin te worden. Deirdre vraagt een jaar bedenktijd. In de loop van dat jaar leert ze de jonge Noïsa, zoon van Usnach, kennen en samen met hem en zijn twee broers vlucht ze naar Schotland. Daar beleven ze enkele gelukkige jaren, tot het heimwee naar het oude leven Noïsa te pakken krijgt. Dan begint zich de vloek te voltrekken.

Dit werkje, een parel aan de kroon van de Nederlandse literatuur, werd op meesterlijke wijze door Christian Declerck in het Esperanto vertaald. Daarmee levert de vertaler nogmaals het bewijs van de poëtische kracht van het Esperanto, die zeker die van de nationale taal evenaart, soms zelfs overtreft.

Door de geladen stijl en de gecompliceerde – maar *regel*matige – woordvorming is dit werk wellicht te moeilijk voor beginnende esperantisten. Maar voor al wie het bewijs zoekt van wat in de propaganda zo vaak wordt beweerd, nl. dat het Esperanto bijzondere literaire zeggingskracht heeft – is deze vertaling een aanrader.

Cyriel Buysse

Dirdri kaj la filoj de Usnaĥ, Adriaan Roland Holst, uit het Nederlands vertaald door Chr. Declerck, Stafeto Serio nr. 8, Antwerpen, 1988. 52 p., 225 fr. + verzendingskosten.

... en uit het Latijn

Velen die een klassieke opleiding genoten, zullen zich wellicht nog herinneren welke uitkomst vertalingboekjes soms brachten, voor de taaie vertaalopdrachten die op school werden opgegeven. Hoewel dit utilitaire karakter zeker niet het doel was dat de

toenmalige vertalers nastreefden, vervulden de vertalingen juist daardoor toch ook een zekere „bredere" functie. Nu het onderwijs en de kennis van het Latijn meer en meer terugloopt en steeds minder mensen vertrouwd zijn met de culturele schatten die rond het begin van onze jaartelling in Italië ontstonden, lijkt vertalen uit het Latijn een overbodige bezigheid.

Het mag daarom verwondering wekken dat onlangs de befaamde Vlaamse dichter, Anton van Wilderode, een nieuwe uitgave uit het Latijn op de markt bracht. Hij vertaalde werk van Horatius, de dichter bekend om zijn lijfspreuk *Carpe diem* (Pluk de dag). In deze vertaling, onder de titel „Liederen uit mijn landhuis", geeft Van Wilderode een volledig overzicht van het werk van Horatius, want hij laat alle genres die de dichter beoefend heeft aan bod komen.

Ondanks de verdwijnende belangstelling voor het Latijn, is het toch begrijpelijk dat zulke vertalingen nu verschijnen. Immers aan de ene kant krijgen steeds meer latinisten vrije tijd – aangezien hun onderwijsopdracht afbrokkelt – en anderzijds leven zij met het besef dat zoveel oude en waardevolle cultuur verloren dreigt te gaan. Verheugend is het daarom te constateren, dat niet alleen in nationale talen vertalingen verschijnen. Ook het Esperanto draagt zijn steentje daartoe bij. Weldra zal *Octavia*, een werk van Seneca, in een Esperantovertaling van de hand van Gerrit Berveling, op de Esperanto-boekenmarkt verschijnen.

Wil ook jij anderen tot lezen (en kopen) van Esperanto-boeken aanzetten, schrijf dan een recensie over het boek dat je gelezen hebt en stuur het aan de redactie van Esperanto-Panorama.

OP DE COMMERCIËLE TOER?

Misschien zal de bovenstaande titel heel wat lezers doen schrikken of althans de wenkbrauwen doen fronsen. Esperanto is toch bij uitmuntendheid een idealistische bezigheid, een hobby, een tijdverdrijf waarin persoonlijk contact en gewone menselijkheid de hoofdtoon heeft. Commercie, handel, agressieve praktijken zijn daar vreemd aan en moeten er zelfs uit worden geweerd. Waarom dan op de commerciële toer?

Tot nog toe gebeurde de propaganda voor het Esperanto in Vlaanderen op een vrij amateuristische en vrijblijvende wijze, vooral gestoeld op vrijwillige inzet en het initiatief van individuen of clubs, briefschrijvers aan kranten, individueel werven in de eigen kennissenkring, soms met veel creativiteit maar anderzijds ook vaak zonder veel samenhang en overleg met andere groepen en initiatieven. Hoe belangrijk dit initiatief ook blijft, het schiet vaak te kort in trefkracht, en het resultaat is niet evenredig met het geïnvesteerde kapitaal en de ingezette middelen. Daarom ontwikkelde de Vlaamse Esperantobond in de laatste jaren een „actie-programma": zowel de aard van de activiteiten als de middelen die daarvoor gebruikt zouden worden, werden centraal gepland en alle groepen en leden werden uitgenodigd om aan dit actieplan deel te nemen en zo aan de Esperantobeweging in Vlaanderen een nieuw gezicht en vooral een grotere hechtheid te geven.
Sommige verwezenlijkingen zijn reeds goed bekend en ingeburgerd. Ik vernoem: de ontwikkeling en toepassing van de eigen huisstijl (met het Jubileumsimbool en de FEL-letter, zoals je die o.a. vindt in de hoofding van *Esperanto Panorama*, het FEL-briefpapier, en het briefpapier van vele van onze clubs); de uitgave van de informatiefolder; het ontwikkelen van de affiche – waarvan het ruimere gebruik toch nog meer gestimuleerd zou moeten worden. De oorspronkelijke bedoeling was inderdaad een serie gelijkaardige affiches te lanceren, maar tot nog toe vindt de eerste niet voldoende aftrek om een tweede te rechtvaardigen. Daarom – voortbouwend op het liedje „Zet een kaars voor je raam vannacht" – „Hang een affiche aan je raam overdag, toon de wereld wat die taal vermag!"
In een verdere stap werd door de Bond een werkgroep geïnstalleerd en werden een aantal kadercursussen georganiseerd, waarin werd nagegaan welke reclame-strategieën in de handel gebruikt worden en hoe die strategieën – aangepast aan het specifieke niet-agressieve en mensvriendelijke imago van het Esperanto – kunnen worden gebruikt om ook het Esperanto meer bekendheid te geven. Hoewel we wat dit betreft nog ver van een concrete toepassing zijn, kwamen toch reeds een aantal punten naar boven die dringend naar een oplossing vragen.
Het belangrijkste punt daarbij is de vraag: aan wie moeten we proberen Esperanto eerst en vooral bekend te maken, wie stelt er het meest belang in. Om een antwoord op deze vraag te krijgen, is in dit nummer (bij de Belgische abonnees) een enquêteformulier opgenomen. Wij verzoeken onze lezers met aandrang deze enquête in te vullen en ze op te sturen naar: Vlaamse Esperantobond, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, en dat vóór 1 februari – indien meer leden van het gezin lid zijn, gelieve dan de formulieren te copiëren of extra-formulieren aan te vragen.

Het FEL-bestuur dankt u bij voorbaat voor uw bereidwillige medewerking.

Kalender

Ook nu weer zijn er een aantal bijeenkomsten in de zeer nabije of verdere toekomst aan te kondigen:
Eerst en vooral is er de *Dag van de Vriendschap*, die de laatste tien jaar in Leuven werd georganiseerd en zo een respectabele roem wist op te bouwen. Dit jaar wordt de fakkel overgenomen door de Esperantogroep uit Brugge. Het gebeuren heeft plaats op 26 februari 1989 in hotel „Climat", Jozef Wautersstraat 61 te Brugge St. Michiels. Op het programma staan o.a. verwelkoming, een broodmaaltijd en een panelgesprek over het „Actieplan" van UEA. De kostprijs bedraagt 600 fr. voor de eerste persoon, en 400 fr. voor elke bijkomende persoon uit een gezin. Inlichtingen en inschrijvingen bij dhr. R. Iserentant, Sint Pieterskerklaan 59, 8000 Brugge. Iedereen is van harte uitgenodigd.

Zee- en duinenwandeling. Op 18 maart organiseert de groep uit Oostende een wandeling langs het Noordzeestrand en de duinen. Samenkomst om 10.00 u. in de Anklap, Leffingstraat 85 te Oostende. De wandeling zal waarschijnlijk de hele dag duren en er wordt overwogen overnachtingsmogelijkheden te organiseren.

Het *Paastreffen* van NEJ – uiteraard met Pasen –, speelt zich af in Baarle (Nassau-Hertog) en staat in het teken van de penetratie van de Belgische cultuur en friet op Nederlands grondgebied. Programma en inschrijvingsformulieren kunnen worden aangevraagd bij Ron Doesborg, Nederlandplein 41, 5628 AE Eindhoven. De prijs ligt tussen 60 en 100 gld. afhankelijk van leeftijd en inschrijvingsperiode. (de periodes vervallen op 15/1; 15/2 en 15/3). Voorafbetaling van 25 gld. op girorekening 2083685 van Nederlandse Esperanto-Jeugd, Nederlandplein 41, Eindhoven.

Hemelvaartsfeest is eigenlijk een kampeerfestijn in de Boerhaars-hoeve te Grolloo (in Drente). Voor wie liever onder een echt dak slaapt is er echter ook mogelijkheid om binnenshuis te slapen. Het wordt georganiseerd van 3 tot 7 mei 1989 door Nufaro, de Groningse Esperantogroep en anderen. Inschrijvingen of inlichtingen en inschrijvingsformulieren bij Johan Swenker, Bottemaheerd 51, 9737 NA Groningen.

Zeilweek – Wie de omgeving van de Waddenzee vanaf het water wil leren kennen, moet deelnemen aan de zeilweek van 1 tot 8 juli 1989. Met een oud maar gemoderniseerd zeiljacht, *Kunlaboro*, worden de pittoreske havenstadjes van de Waddenzee aangedaan. De boot vertrekt in Stavoren (Friesland). Verblijf aan boord in driepersoonskamers; iedereen aan boord helpt mee met de zeilen, maar alles staat onder de kundige leiding van een ervaren kapitein. In de deelnameprijs van 300 gld. is verblijf en eten inbegrepen. Vlug inschrijven is geboden, want er is slechts plaats voor 29 deelnemers! Inlichtingen en inschrijvingen: Esperanto-Voorlichting FLE, p/a Willemien Dorleijn, Bolderikkamp 196, NL-2353 GZ Leiderdorp, Nederland.

IMEK, de tweejaarlijkse conferentie van Esperanto-Geneeskundigen, richt zich tot dokters, verplegend en paramedisch personeel, tandartsen en apothekers die het Esperanto beheersen. Het wordt georganiseerd door UMEA, dit jaar te Kortrijk van 25 tot 29 juli 1989. De organisatoren kunnen beschikken over auditoria en andere gebouwen van de Universiteit. Op het programma staan:

- 26 7 verwelkoming en geleid bezoek aan de Esperantobibliotheek te Kortrijk; academische openingszitting en opening van de conferenties.
- 27 7 excursiedag: bezoek aan de stad Gent, het A.Z. te Gent, bezoek aan de stad Brugge en het A.Z. te Brugge, bezoek aan het Zeepreventorium te Den Haan.
- 28 7 Conferentiedag.
- 29 7 Sluiting en vertrek.
  Deelname voor één dag is mogelijk op 26 en 28 juli.

Nadere inlichtingen en inschrijvingen: IMEK 1989, p/a dr. P. De Backer, Sint-Jorisstraat 15, 8500 Kortrijk (postrek. 000-1580761-49 t.n.v. IMEK 1989).

Enquête-formulier

Om de informatie-campagnes van de Vlaamse Esperantobond beter te richten en een groter rendement te bereiken, vragen we u de volgende vragen te beantwoorden. Wij wijzen erop dat de antwoorden uiterst discreet worden behandeld (zij zijn bovendien anoniem) en enkel de Esperantobeweging ten goede komen. Voor een goed resultaat is het belangrijk dat **iedereen** zijn antwoord terugstuurt. Het resultaat publiceren we nadien in *Esperanto Panorama*.

Per vraag is maar één antwoord mogelijk, tenzij anders aangegeven.
Stuur uw ingevuld formulier vandaag nog terug aan:
Vlaamse Esperantobond, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen,
of Marc Vanden Bempt, Duisburgsestraat 12, 3030 Heverlee.

Geslacht ☐ vrouw ☐ man

Leeftijd ☐ 15-17; ☐ 18-20 ☐ 21-24; ☐ 25-34;
☐ 35-44; ☐ 45-54; ☐ 55-64; ☐ 65 en ouder.

Woont U in:
☐ A een weelderige woning;
☐ B een burgerwoning;
☐ C1 een bescheiden woning;
☐ C2 een gehuurde of heel bescheiden woning.

Aantal personen in uw gezin (uzelf inbegrepen):
☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 of meer

Wat is uw beroep:
☐ hoger en middenkader;
☐ bediende;
☐ ambtenaar;
☐ handelaar;
☐ landbouwer;
☐ arbeider;
☐ ambachtsman;
☐ huisvrouw/man;
☐ zelfstandig of vrij beroep;
☐ gepensioneerd;
☐ werkloos;
☐ leraresleraar: ☐ talen ☐ ander vak ☐ beide
☐ student of leerling: richting: ....
☐ rentenier;
☐ ander nl. ....

Woont U in:
- ☐ de agglomeratie Brussel
- ☐ Vlaams Brabant, behalve Brussel
- ☐ de agglomeratie Antwerpen
- ☐ de rest van de provincie Antwerpen
- ☐ de agglomeratie Gent
- ☐ de rest van de provincie Oost-Vlaanderen
- ☐ de provincie West-Vlaanderen
- ☐ de provincie Limburg
- ☐ Wallonië
- ☐ elders

Welk onderwijs genoot u:
- ☐ lager
- ☐ lager middelbaar
- ☐ hoger middelbaar
- ☐ lager technisch
- ☐ hoger technisch
- ☐ hoger niet-universitair
- ☐ universitair

Welke talen kent u reeds voldoende voor praktisch gebruik (meerdere antwoorden mogelijk):
☐ Nederlands ☐ Frans ☐ Engels ☐ Duits
☐ andere nl. ....

Leerde u reeds Esperanto: ☐ ja ☐ neen

Indien ja, gelieve dan ook de volgende vragen te beantwoorden:

Spreekt u Esperanto: ☐ goed ☐ middelmatig ☐ helemaal niet.

Waarom leerde u Esperanto:
(max. 3 antwoorden)
- ☐ uit interesse voor talen
- ☐ uit nieuwsgierigheid
- ☐ omdat Esperanto internationaal is
- ☐ omdat Esperanto gemakkelijk is
- ☐ omdat Esperanto neutraal is
- ☐ uit leergierigheid
- ☐ om contacten te leggen
- ☐ om mee te werken aan een oplossing voor het internationale talenprobleem, vrede, taalimperialisme, e.d.

Gebruikt u het:
- ☐ dagelijks
- ☐ wekelijks
- ☐ maandelijks
- ☐ nu en dan
- ☐ nooit

Wanneer leerde u Esperanto: .... jaar geleden.